

Eesti Nokiaks sünnitav kodumasin?

Ükskõik kui tormiline poleks ka olnud Eesti areng viimase kümnendi jooksul, on kodudes aeg seisma jäänud ja valitsevad soorollid puhkavad rahus paksu tolmukihi all, näitas värske soolise võrdõiguslikkuse uuring. See mõjub paraku iibele negatiivselt.

Kadi Viik

Mehed teevad meestetöid, naised naistetöid ja kokku need kaks tavaliselt ei saa. Meestelt oodatakse leivateenimist, naistelt kodu ja laste eest hoolitsemist, mis siis, et ka naised käivad üldjuhul tööl. Kogu kompotile lisandub veel tugev ühiskondlik surve olla viljakas perekond ja sünnitada palju lapsi, et päästa riik ja rahvas väljasuremisohust. Huvitav, kuidas eesti naine jaksab? Huvitav, kuidas eesti mees suudab?

Koostöös TLÜ rahvusvaheliste ja sotsiaaluuringute instituudiga ja firmaga Saar Poll küsiti inimestelt uuringu raames, kes vastutab nende peredes teatud kodutööde tegemise eest. Vastustest jääb mulje, et peredes, kus on kaks vanemat ja vähemalt üks alaealine laps, on naised justkui kodumasinad. Igapäevase söögitegemise eest vastutab tervelt 78% naisi ja ainult 3% mehi. Pesupesemise ja triikimisega on lood veel kurvemad – vastutab 85% naisi võrreldes 2% meestega. Tubade koristamise eest vastutab 53% naisi ja 4% mehi.

Tekib uudishimu, mille eest siis mehed vastutavad. Uuringus kaardistati 18 erinevat kodutööd, alustades pere rahaasjade korraldamisest ning lõpetades laste ja sugulaste eest hoolitsemisega. Mehed vastutasid neist vaid kahe eest: kodused remonditööd, mille eest vastutas 76% mehi ja 6% naisi, ning auto sõidukorras hoidmine – vastavalt 86% ja 4%.

Seega teevad naised ära kõik rutiinsed igapäevased kodutööd, mehed tegelevad perioodilisemate ja võib-olla suuremate töödega. Kuid sageli on need just sellised tööd, kus ostetakse sisse teenust, näiteks autoremonditöökodadest või ehitusfirmadest. Loomulikult on tublisid mehi, kes panustavad kodutöösse, ja peresid, kus asjad käivad teisiti, aga üldpilt on masendavalt must-valge.

Naine vajab meest ka köögis

Kas sellise tööjaotusega ollakse rahul? Selgub, et ei olda. Või õigemini – naised ei ole. Valdav osa alaealiste lastega peredes elavaid naisi tunneb, et nende õlul on liiga suur osa kodutöödest. Ainult 16% väidab, et pole seda kunagi tundnud. Võrdluseks võib öelda, et 70% Eesti mehi pole kunagi tundnud, et kodutööde koormus käiks üle jõu. Järelikult ei lähe neil autoparanduses eriti kaua aega.

Pere- ja tööelu ühitamise raskus on üks põhjus, miks heaoluühiskondades sünnib vähem lapsi. Pere- ja tööelu ühitamine tähendab palju enam kui sõimekohad või osaline tööaeg. Kohati näib valitsevat arusaam, et ainult naistel on vaja oma tasustatud ja tasustamata töid ühitada. Lastepäevahoid ei lahenda probleemi, et lõviosa naisi peab ka oma täiskasvanud mehi toitma ning nende riideid pesema ja triikima. Lahendus oleks ainult see, kui mehed ise võtaksid enda kanda rohkem kodutööde koormat.

Osaline töökoormus võib tunduda toreda lahendusena, nii saavad naised rohkem aega tegelda tasustamata töödega. Paraku on riigid, kus osaline töökoormus laialt levinud, sellega väga hädas. Nimelt toob osajatöö kaasa oluliselt suurema vaesusriski ja majandusliku sõltuvuse. Kui osajaga töötav naine tahab täiskoormusele tagasi minna, siis avastab ta pahatihti, et see polegi enam võimalik.

On veel kolmas variant: naised koju! Kui pere ja tööelu ei suudeta ühitada, võiks ju tööelu kaotada? Kuid selline käik tabaks Eesti majandust ja lennutaks meid hoobilt elatustasemes poolsada aastat tagasi. Mis aga veel olulisem, uuringu kohaselt ei ole Eesti naised sellest huvitatud. Lõviosa jätkaks tööl käimist ka siis, kui partneri sissetulek lubaks neil mõnusasti ära elada. Ärkame üles, aeg on edasi läinud!

Kelle asi on Mari rasedus?

“Kuidas panna naisi sünnitama” tundub olevat päevateema nii valimiskampaaniat ettevalmistavates erakondades kui ka tavainimese õhtusöögilauas. Rahvastikuküsimusele lähenetakse Eestis 2006. aastal innukalt sama loogikaga, mis mujal maailmas oli kasutusel 10–15 aastat tagasi. Ma ei pea silmas riiklikku poliitikat, vaid retoorikat, mida rahvastikuküsimustest rääkides kasutatakse, ja ka poliitilisi lahendusi, mida üksteise võidu pakutakse.

Nimelt vaadeldi varem rahvastikuteemat peamiselt demograafilises kontekstis eesmärgiga reguleerida sündimust ühes või teises suunas. Paljudele on tuttav Hiina ühelapsepoliitika ja India steriliseerimiskampaaniad. Näiteks sotsialistliku Rumeenia “sünnituspoliitika” kehtestas igakuise kohustusliku günekoloogilise kontrolli kõikidele 20–30-aastastele naistele, rasestumisvastaseid vahendeid ei müüdnud, abordiõigus oli ülirangelt piiratud ja kehtis lastetusmaks. Tulemuseks ei olnud mitte kõrgem sündimus, vaid rohkesti lastekodulapsi. Ka Eestis on kuulda olnud ettepanekuid nii lastetusmaksu kehtestamiseks kui ka abordi ja rasestumisvastaste vahendite kättesaadavuse piiramiseks.

Läbikukkunud karistavatest ja sundivatest poliitikest on muudes riikides õppust võetud – rahvastikuküsimusi on hakatud vaatama läbi inimõiguste prisma. Igal inimesel või õigemini paaril on õigus ise otsustada, kas, kus, millal ja kellega ta lapsi tahab saada. Kui Jüri ja Mari ei taha viit last, siis nad ei tee viit last! Nii lihtne see ongi. Rasedust ei saa peale sundida ja rasedus ei ole riigi ega rahva asi, see on puhtalt inimese enda otsustada. Eestis on õnneks inimõigused nii seadustes kui ka praktikas tagatud, taustal viljeldavas retoorikas aga mitte. Ühiskondlikku debatti kuulates võiks ennast pidada sotsialismiaegseks rumeenlaseks.

Eesti pole ainus riik, kes madala sündimuse pärast muretseb. Igal pool, kus naistel on ligipääs haridusele, tööle ja tervishoiuteenustele, on sündimus langenud. Materiaalne heaolu ja ilmalik väärtusruum mõjutab ka asjade käiku. Küll aga üritatakse Eestis probleemi lahenda üsnagi omapärasel viisil. Lahendusi otsitakse minevikust ja sageli küünib fantaasia vaid rahaliste skeemideni. Mis aga veel hullem – ei häbeneta lausa natsionaalsotsialistlikku retoorikat.

Üks asi on selge. Kui keegi arvab, et eestlasi väljasuremisest päästvaks Eesti Nokiaks saab sünnitav kodumasin, siis seda päeva lihtsalt ei tule. Kodumasinad on meil kodutöödega – rääkimata palgatööst – liiga hõivatud, et jõuaksid möödaminnes veel ka sünnitada.